

SPRAWOZDANIE 1

MARIA NOWACKA ZUZANNA NASIŁOWSKA

Spis treści

1	Czę	ść 1	1	
	1.1	Zadanie 1	1	
		1.1.1 Zadanie 1.1	1	
		1.1.2 Zadanie 1.2	2	
		1.1.3 Zadanie 1.3	2	
		1.1.4 Zadanie 1.4	3	
		1.1.5 Zadanie 1.5	6	
		1.1.6 Zadanie 1.6	8	
		1.1.7 Zadanie 1.7	8	
		1.1.8 Zadanie 1.8	8	
2	Część 2			
	2.1	Zadanie 2	2	
	2.2	Zadanie 3	4	
	2.3	Zadanie 4	4	
	2.4	Zadanie 5	.5	
3	Część 3 i 4			
	3.1	Zadanie 6	5	
	3.2	Zadanie 7	6	
	3.3	Zadanie 8	6	
	3.4	Zadanie 9	7	
4	Czę	ść 5	0	
	4.1	Zadanie 10	20	
	4.2	Zadanie 11	21	
		4.2.1 Zadanie 11.2	2	
		4.2.2 Zadanie 11.3		
		4.2.3 Zadanie 11.4	23	
		4.2.4 Zadanie 11.5		
	4.3	Zadanie 12	.4	

1 Część 1

1.1 Zadanie 1

W pewnej dużej firmie technologicznej przeprowadzono ankietę mającą na celu ocenę skuteczności programów szkoleniowych dla pracowników. Wzięło w niej udział 200 losowo wybranych osób (losowanie proste ze zwracaniem).

1.1.1 Zadanie 1.1

Wczytamy dane i sprawdzimy ich rozmiar.

[1] 200 8

Dane zawieraja 200 wierszy oraz 8 kolumn.

Sprawdzamy typy zmiennych.

Wszystkie zmienne o typie *character* przekształcamy na typ *factor*.

Liczba wartości brakujących wynosi: 0

Sprawdzamy, czy typy zmiennych zostały prawidłowo rozpoznane.

1. Zmienne ilościowe (typ numeric)

2. Zmienne jakościowe (typ factor)

1.1.2 Zadanie 1.2

Utwórz zmienną WIEK_KAT przeprowadzając kategoryzacją zmiennej WIEK korzystając z nastąpujących przedziałów: do 35 lat, między 36 a 45 lat, między 46 a 55 lat, powyżej 55 lat.

1.1.3 Zadanie 1.3

DZIAŁ

Sporządź tablice liczności dla zmiennych: DZIAŁ, STAŻ, CZY_KIER, PŁEĆ, WIEK_KAT. Sformułuj wnioski.

```
HR IT MK PD
31 26 45 98
STAŻ
  1
      2
          3
 41 140 19
CZY_KIER
Nie Tak
173 27
PŁEĆ
  K
      Μ
 71 129
WIEK_KAT
  <35 36-40 46-55
                     >55
   26
        104
                45
                      25
```

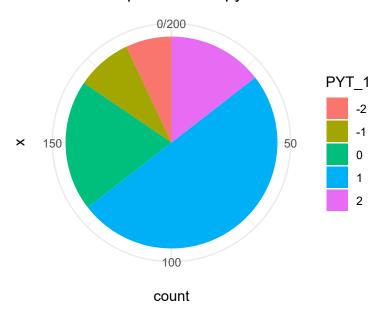
Na podstawie tabel liczności możemy zauważyć, że:

- W firmie prawie połowa pracowników jest zatrudniona w dziale "**PD**" (Dział Produktowy). Drugi największy dział to "MK" (Marketing), następnie "HR" (Dział zasobów ludzkich). Najmniej pracowników jest zatrudnionych w dziale "IT".
- Najwięcej osób pracuje w firmie między jednym a trzema latami. Mało osób ma staż ponad 3 lata.
- W firmie 27 osób ma stanowisko kierownicze (zdecydowana mniejszość)
- Większość pracowników to mężczyźni.
- Ponad połowa pracowników jest w wieku 36-40 lat.

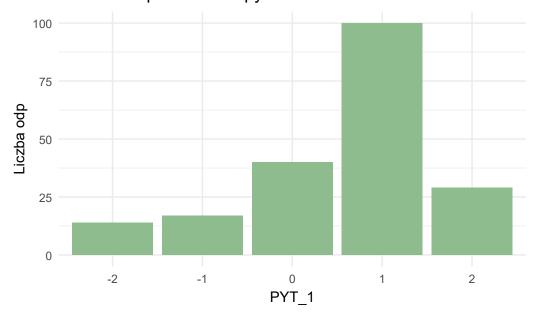
1.1.4 Zadanie 1.4

Sporządź wykresy kołowe oraz wykresy słupkowe dla zmiennych: PYT_1 oraz PYT_2. Sformułuj wnioski.

Rozkład odpowiedzi na pytanie 1

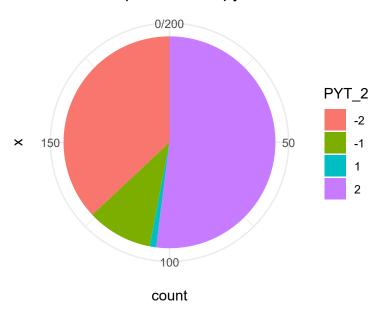

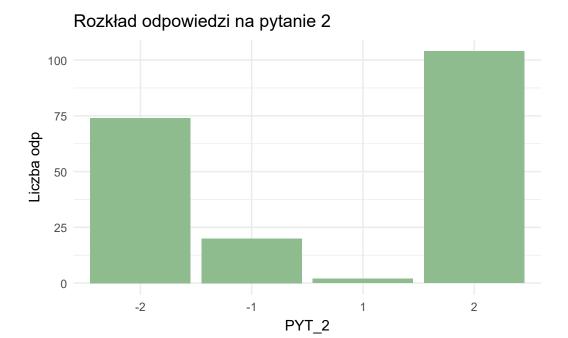
Rozkład odpowiedzi na pytanie 1

Pytanie 1 brzmiało: "Jak bardzo zgadzasz się ze stwierdzeniem, 'że firma zapewnia odpowiednie wsparcie i materiały umożliwiające skuteczne wykorzystanie w praktyce wiedzy zdobytej w trakcie szkoleń?" większość ankietowanych odpowiedziała 1 - "Zgadzam się" lub 2 - "Zdecydowanie się zgadzam". Prawie 1/4 osób nie ma zdania na ten temat. Możemy więc wnioskować, że więszość firmy jest zadowolona z przeprowadzanych szkoleń.

Rozkład odpowiedzi na pytanie 2

Na **pytanie 2**, o treści "Jak bardzo zgadzasz się ze stwierdzeniem, że firma oferuje szkolenia dostosowane do twoich potrzeb, wspierając twój rozwój zawodowy i szanse na awans?" nieco ponad połowa osób odpowiedziała "Zdecydowanie się zgadzam", jednak prawie wszyscy inni pracownicy dali odpowiedź "Nie zgadzam się" lub "Zdecydowanie się nie zgadzam", z przewagą tych drugich. Na to pytanie pracownicy udzielili bardzo skrajnych odpowiedzi. Pomimo zadowolenia połowy pracowników, warto zbadać ten temat głębiej i przeprowadzić szkolenia dla tych, którzy nie czują się odpowiednio wspierani przez firmę.

1.1.5 Zadanie 1.5

Sporządź tablice wielodzielcze dla par zmiennych: PYT_1 i DZIAŁ, PYT_1 i STAŻ, PYT_1 i CZY_KIER, PYT_1i PŁEĆ C oraz PYT_1 i WIEK_KAT. Sformułuj wnioski.

DZIAŁ PYT_1 HR IT MK PD -2 2 0 3 9 -1 2 2 3 10 0 5 4 14 17 1 19 15 15 51 2 3 5 10 11

STAŻ

```
PYT_1 1 2 3

-2 5 5 4

-1 6 10 1

0 8 26 6

1 19 75 6

2 3 24 2
```

CZY_KIER PYT_1 Nie Tak -2 -1

PŁEĆ PYT_1 K M -2 3 11 -1 7 10 0 14 26 1 36 64 2 11 18

WIEK_KAT PYT_1 <35 36-40 46-55 >55 -2 -1

Wnioski (to jeszcze jakoś ładniej ująć w słowa)

zadowolenie = zgadzasię z stwierdzeniem

• dział:

- najwięcej niezadowolonych osób jest w dziale PD ale to największy dział
- IT wydaje się być w większości zadowolony
- staż:

- dla osób z niższym stażem około połowa osób jest zadowolona, reszta nie ma zdania lub jest niezadowolona.
- dla osob ze stażem miedzy 1 a 3 lata mamy bardzo dużą grupę osób zadowolonych, jednak całkiem sporo osób zaznaczyło opcję "nie mam zdania".

kierownictwo

- około 1/4 kierowników jest niezadowolona.
- Dla nie-kierowników odpowiedzi rozkładają się bardziej w kierunku pozytywnym

• płeć:

kobiety są bardziej zadowolone (procentowo)

• wiek:

 największy odsetek niezadowolonych osób jest wśród najmłodszych pracowników a najmniejszy w grupie 46-55 lat

1.1.6 Zadanie 1.6

Sporządź tablicę wielodzielczą dla pary zmiennych: PYT_2 i PYT_3. Sformułuj wnioski.

```
PYT_3
PYT_2 -2 -1 1 2
-2 49 16 5 4
-1 3 6 10 1
1 0 0 2 0
2 0 8 15 81
```

Wnioski

Duże grupy osób zostały przy swojej silnej opini (-2 i 2). Sumarycznie około 15% głosów zmieniono na bardziej pozytywne, jednak w ponad 10% przypadków opinia zmieniła się na gorszą. Sugeruje to, że część osób odczuła pozytywne skutki szkoleń, jednak nadal pozostaje grupa osób, którym one nie pomogły, a nawet zaszkodziły.

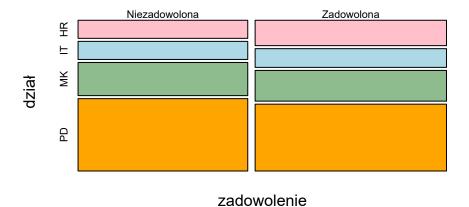
1.1.7 Zadanie 1.7

Utwórz zmienną CZY_ZADOW na podstawie zmiennej PYT_2 łącząc kategorie "nie zgadzam się" i "zdecydowanie się nie zgadzam" oraz "zgadzam się" i "zdecydowanie się zgadzam".

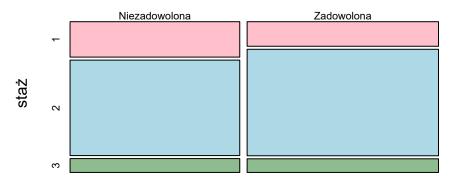
1.1.8 Zadanie 1.8

Sporządź wykresy mozaikowe odpowiadające parom zmiennych: CZY_ZADOW i DZIAŁ, CZY_ZADOW i STAŻ, CZY_ZADOW i CZY_KIER, CZY_ZADOW i PŁEĆ oraz CZY_ZADOW i WIEK_KAT. Czy na podstawie uzyskanch wykresów można postawić pewne hipotezy dotyczące realicji między powyższymi zmiennymi? Spróbuj sformułować kilka takich hipotez.

zadowolenie z podziałem na działy

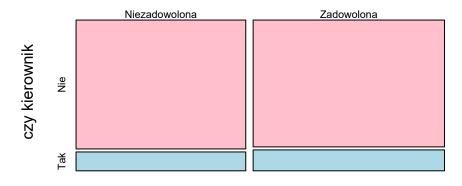

zadowolenie z podziałem na staż

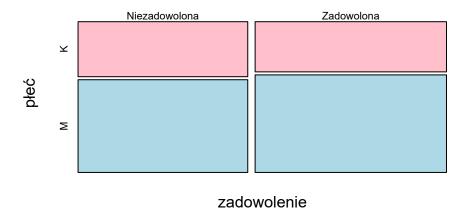
zadowolenie

zadowolenie z podziałem na kierownictwo i resztę

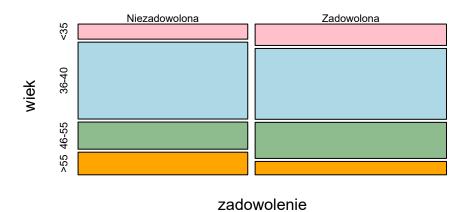

zadowolenie

zadowolenie z podziałem na płeć

zadowolenie z podziałem na wiek

Badając odpowiedzi na **pytanie 2**, przy podziale pracowników na odpowiednie grupy możemy zauważyć:

• DZIAŁ: widzimy, że dla działu "PD" oraz "MK" więcej jest osób niezadowolonych, a w

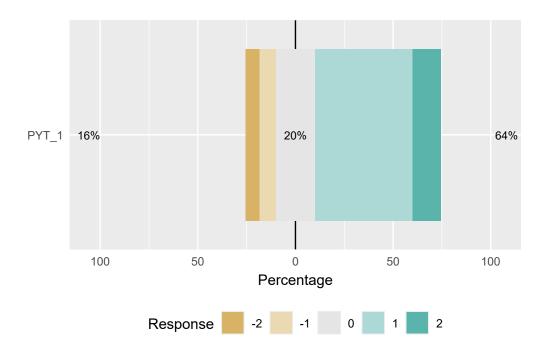
dziale "HR" więcej mamy osób zadowolonych. W dziale "IT" jest mniej więcej tyle samo zadowolonych i niezadowolonych osób. Widzimy zależność między badanymi zmiennymi.

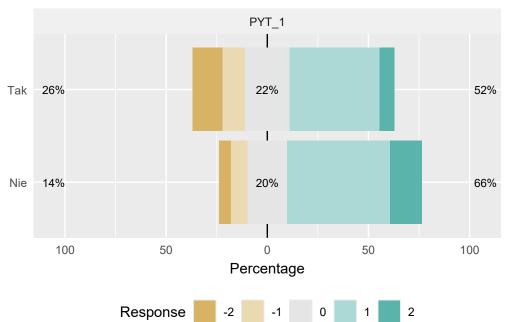
- STAŻ: osoby o najmniejszym stażu są w większości niezadowolone, Dla grupy 1-3 widzimy zadowolenie większości, a w ostatniej grupie odpowiedzi rozkładają się po równo. Moglibyśmy przetestować jeszcze raz tę zależność dla bardziej szczegółowego podziału osób według długości stażu, teraz widzimy niezbyt silną korelację.
- CZY_KIER: przy tym podziale nie widać drastycznych nierówności. Osoby o stanowisku kierowniczym są delikatnie częściej zadowolone od pozostałych. Nie widać jednak silnej zależności miedzy tymi zmiennymi.
- PŁEĆ: wiecej kobiet jest niezadowolonych, a w grupie mężczyzn delikatnie przeważają osoby zadowolone. Ponownie nie widać silnej zależności.
- WIEK_KAT: w grupach "36-40" oraz ">55" przeważają odpowiedzi negatywne (niezadowolenie), a w pozostałych pozytywne. Widzimy tutaj pewną nieliniową zależność.

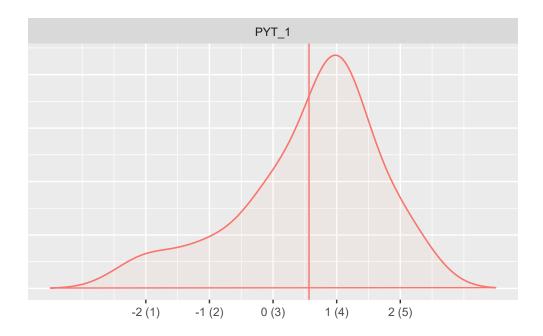
2 Część 2

2.1 Zadanie 2

Zilustruj odpowiedzi na pytanie "Jak bardzo zgadzasz się ze stwierdzeniem, że firma pozwala na (...)?" (zmienna PYT_1) w całej badanej grupie oraz w podgrupach ze względu na zmienną CZY_KIER. W tym celu możesz zaproponować własne metody wizualizacji lub zapozać sić z bibliotekć likert i dostępnymi tam funkcjami summary oraz plot (jeśli korzystarz z R) oraz z bibliotek Altair lub plot-likert (jeśli korzystarz z Pythona).

Na pierwszym i ostatnim wykresie widzimy przewagę odpowiedzi "1" i "2", nad pozostałymi "-2", "-1" i "0". Jednak po podzieleniu grupy badanych ze względu na zmienną CZY_KIER widzimy większe niezodowolenie w grupie kierowników. Osoby bez stanowisk kierowniczych rzadziej udzielały negatywnych odpowiedzi i częściej głosowały na opcję "Zdecydowanie się zgadzam".

2.2 Zadanie 3

Zapoznaj się z funkcją sample z biblioteki stats (w R) lub z funkcją random.choice z biblioteki numpy (w Pythonie). Przetestuj jej działanie dla różnych wartości argumentów wejściowych. Następnie wylosuj próbkę o liczności 10% wszystkich rekordów z pliku "ankieta.csv" w dwóch wersjach: ze zwracaniem oraz bez zwracania

```
library(stats)
bez_zwracania <- ankieta[sample(1:nrow(ankieta), size = 0.1*nrow(ankieta), replace = FALSE),
ze_zwracaniem <- ankieta[sample(1:nrow(ankieta), size = 0.1*nrow(ankieta), replace = TRUE),]</pre>
```

2.3 Zadanie 4

Zaproponuj metodę symulowania zmiennych losowych z rozkładu dwumianowego. Napisz funkcję do generowania realizacji, a następnie zaprezentuj jej działanie porównujęc wybrane

teoretyczne i empiryczne charakterystyki dla przykładowych wartości paramertów rozkładu: n i p.

```
symulacja <- function(N,n, p) {

   wyniki <- numeric(N)

   for(i in 1:N) {
      bernoulli <- rbinom(n = n, size = 1, prob = p)
      wyniki[i] <- sum(bernoulli)
   }

   return(wyniki)
}

n <- 200
p <- 0.2
N <- 10000</pre>
```

Teoretyczna wartość oczekiwana: 40

Teoretyczna wariancja: 32

empiryczna wartość oczekiwana: 39.9851

empiryczna wariancja: 31.2292

2.4 Zadanie 5

Zaproponuj metodę symulowania wektorów losowych z rozkładu wielomianowego. Napisz funkcję do generowania realizacji, a następnie zaprezentuj jej działanie porównujęc wybrane teoretyczne i empiryczne charakterystyki dla przykładowych wartości paramertów rozkładu: n i $\mathbf{p}$.

```
los_wiel <- function(ps, N){
    k <- length(ps)
    csum = cumsum(ps)
    X <- rep(0, k)
    for (i in 1:N){
        Z <- runif(1)
        for (j in 1:k){</pre>
```

```
if (Z<csum[j]){
    X[j] <- X[j] + 1
    break }
  }
}
return(X/N)
}</pre>
```

Podany wektor prowdopodobieństwa: 0.1 0.23 0.47 0.17 0.03

Empiryczny rozkład prawdopodobieństwa 0.0994 0.2334 0.4685 0.1703 0.0284

3 Część 3 i 4

3.1 Zadanie 6

Napisz funkcję do wyznaczania realizacji przedziału ufności Cloppera-Pearsona. Niech argumentem wejściowym będzie poziom ufności, liczba sukcesów i liczba prób lub poziom ufności i wektor danych (funkcja powinna obsługiwać oba przypadki).

```
clopper_pearson <- function(alpha, sukces, n = NULL){
  if(is.null(n)){
    data <- sukces
    sukces <- sum(data == "1")
    n <- length(data)
}

if(sukces == 0){
    p_dol <- 0
} else{
    p_dol <- qbeta(alpha, sukces, n-sukces - 1)
}

if(sukces == n){
    p_gora <- 1
} else{
    p_gora <- qbeta(alpha, sukces + 1, n - sukces)
}

return(c(p_dol, p_gora))
}</pre>
```

3.2 Zadanie 7

Korzystając z funkcji napisanej w zadaniu 6. wyznacz realizacje przedziałów ufności dla prawdopodobieństwa, że pracownik uważa szkolenia za przystosowane do swoich potrzeb w pierwszym badanym okresie oraz w drugim badanym okresie. Skorzystaj ze zmiennych CZY_ZADW oraz CZY_ZADW_2 (utwórz zmienną analogicznie jak w zadaniu 1.7). Przyjmij $1-\alpha=0.95$.

```
Przedział dla zmiennej 'CZY_ZADOW': 0.4583305 0.6007671
Przedział dla zmiennej 'CZY_ZADOW2': 0.5184216 0.6588694
```

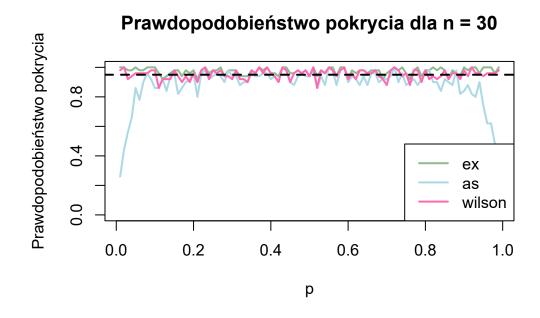
3.3 Zadanie 8

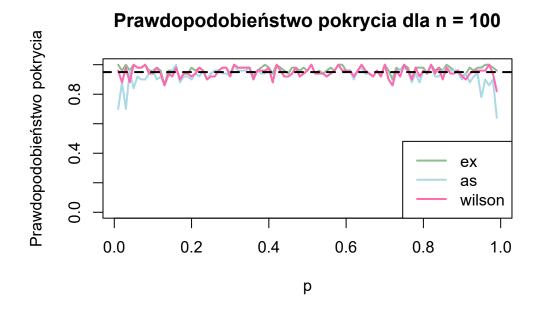
Zapoznaj się z funkcjami do generowania zmiennych losowych z rozkładu dwumianowego oraz do wyznaczania przedziałów ufności dla parametru p. Przetestuj ich działanie.

[1] 355 371 387 385 343

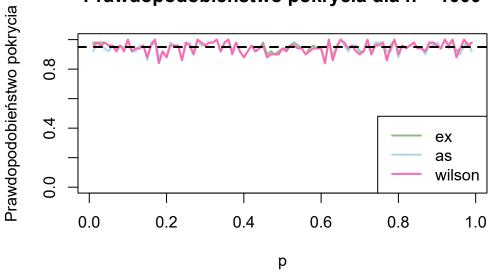
```
method x n
                           mean
                                      lower
                                                upper
  agresti-coull 2 10 0.2000000
                                 0.04588727 0.5206324
2
   agresti-coull 4 10 0.4000000
                                 0.16711063 0.6883959
3
      asymptotic 2 10 0.2000000 -0.04791801 0.4479180
4
      asymptotic 4 10 0.4000000
                                 0.09636369 0.7036363
           bayes 2 10 0.2272727
                                 0.02346550 0.4618984
5
6
           bayes 4 10 0.4090909
                                 0.14256735 0.6838697
7
         cloglog 2 10 0.2000000
                                 0.03090902 0.4747147
8
         cloglog 4 10 0.4000000
                                 0.12269317 0.6702046
9
           exact 2 10 0.2000000
                                 0.02521073 0.5560955
10
           exact 4 10 0.4000000
                                 0.12155226 0.7376219
11
           logit 2 10 0.2000000
                                 0.05041281 0.5407080
12
           logit 4 10 0.4000000
                                 0.15834201 0.7025951
13
          probit 2 10 0.2000000
                                 0.04206918 0.5175162
14
          probit 4 10 0.4000000
                                 0.14933907 0.7028372
         profile 2 10 0.2000000
15
                                 0.03711199 0.4994288
         profile 4 10 0.4000000
                                 0.14570633 0.6999845
16
17
             lrt 2 10 0.2000000
                                 0.03636544 0.4994445
18
             lrt 4 10 0.4000000
                                 0.14564246 0.7000216
      prop.test 2 10 0.2000000
19
                                 0.03542694 0.5578186
20
      prop.test 4 10 0.4000000
                                 0.13693056 0.7263303
21
          wilson 2 10 0.2000000
                                 0.05668215 0.5098375
22
          wilson 4 10 0.4000000
                                 0.16818033 0.6873262
```

3.4 Zadanie 9

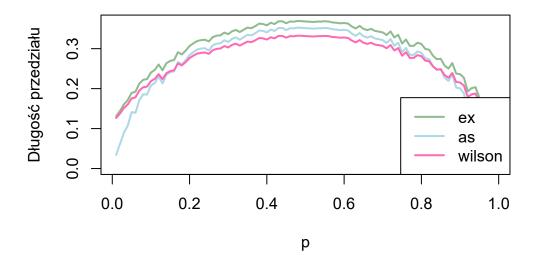

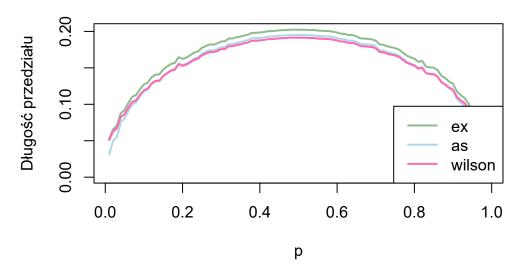
Prawdopodobieństwo pokrycia dla n = 1000

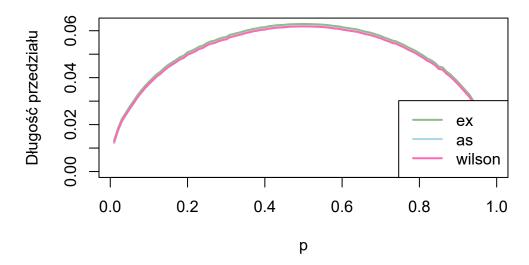
Długość przedziału dla n = 30

Długość przedziału dla n = 100

Długość przedziału dla n = 1000

4 Część 5

4.1 Zadanie 10

Jakich funkcji używamy oraz przykładowe użycie:

1-sample proportions test without continuity correction

```
data: 70 out of 100, null probability 0.5
X-squared = 16, df = 1, p-value = 6.334e-05
alternative hypothesis: true p is not equal to 0.5
95 percent confidence interval:
    0.6041515 0.7810511
sample estimates:
    p
0.7
```

Binomal.test-> p-wartosc mniejsza niż poziom istotnosci. Wartość p-wartosc mała, więc możemy odrzucić hipoteze zerową. Test pokazuje, że prawdopodobieństwo sukcesu nie wynosi

0.5 i jest istotnie wyższe, ponieważ wynosi około 0.7. Przedział ufności na poziomie 95% dla prawdopodobieństwa sukcesu wynosi od 0.6002 do 0.7876.

Prop.test -> p-wartość znacznie mniejsza niż poziom istotności 0.05, więc możemy odrzucić hipoteze zerową. Przedział ufności dla prawdopodobieństwa sukcesu mieści się w przedziale 0.6042 do 0.7811, co wskazuje, że prawdopodobieństwo sukcesu jest wyższe niż 0.5.

PODOBIEŃSTWA

Oba testy prowadzą do odrzucenia hipotezy zerowej, a prawdopodobieństwo sukcesu jest istotnie różne od 0.5. W obu testach podobnie bo około 0.7.

RÓŻNICE

test dokładny wykorzystuje pełny rozkład dwumianowy, podczas gdy test asymptotyczny stosuje przybliżenie normalne.

4.2 Zadanie 11

Dla danych z pliku "ankieta.csv" korzystaj $_{\circ}$ ac z funkcji z zadania 10., przyjmując 1— =0.95, zweryfikuj następujące hipotezy i sformułuj wnioski ### 1. Prawdopodobieństwo, że w firmie pracuje kobieta wynosi 0.5

Exact binomial test

P-valie mniejsze niż α czyli odrzucamy hipotezę zerową na rzecz hipotezy alternatywnej.

4.2.1 Zadanie 11.2

Exact binomial test

data: x and n

```
number of successes = 106, number of trials = 200, p-value = 1
alternative hypothesis: true probability of success is greater than 0.7
95 percent confidence interval:
0.4694089 1.0000000
sample estimates:
probability of success
0.53
```

P-wartość jest większa niż α , więc nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej.

4.2.2 Zadanie 11.3

2-sample test for equality of proportions with continuity correction

```
data: x
X-squared = 0.22014, df = 1, p-value = 0.6389
alternative hypothesis: two.sided
95 percent confidence interval:
   -0.1411817   0.0719602
sample estimates:
   prop 1   prop 2
0.1126761   0.1472868
```

P-wartość jest większa niż α , więc nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej.

4.2.3 Zadanie 11.4

2-sample test for equality of proportions with continuity correction

```
data: x
X-squared = 0.11193, df = 1, p-value = 0.738
alternative hypothesis: two.sided
95 percent confidence interval:
  -0.1911288   0.1199420
sample estimates:
   prop 1   prop 2
0.5070423   0.5426357
```

P-wartość jest większa niż α , więc nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej.

4.2.4 Zadanie 11.5

2-sample test for equality of proportions with continuity correction

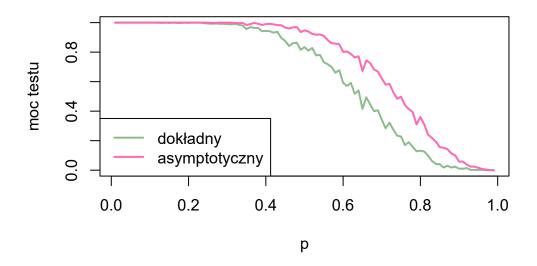
```
data: x
X-squared = 7.0549, df = 1, p-value = 0.996
alternative hypothesis: greater
95 percent confidence interval:
   -0.2380232   1.0000000
sample estimates:
    prop 1    prop 2
0.05633803  0.20930233
```

P-wartość jest większa niż α , więc nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej.

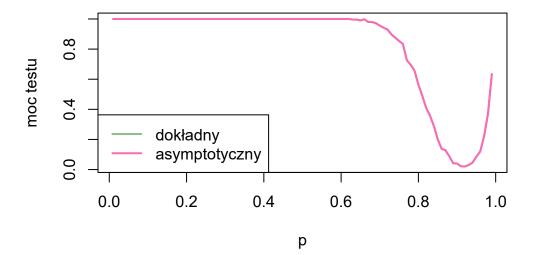
4.3 Zadanie 12

W tym zadaniu naszym celem było wyznaczenie mocy testu dla dwóch różnych testów statystycznych: testu dokładnego (testu dwumianowego) oraz testu asymptotycznego (testu proporcji). Zadanie polegało na przeprowadzeniu symulacji, w której weryfikowaliśmy hipotezę zerową przeciwko hipotezie alternatywnej. Wyniki symulacji zostały przedstawione w postaci wykresów przedstawiających moc testu dla każdego rozmiaru próby oraz każdego testu.

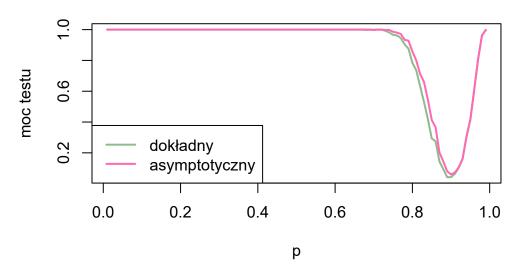
Moc testu dla próbki n = 10

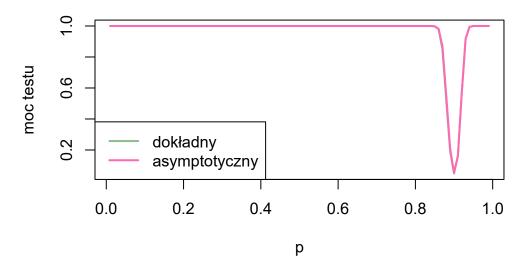
Moc testu dla próbki n = 50

Moc testu dla próbki n = 100

Moc testu dla próbki n = 1000

Wnioski

- Małe próby (n = 10): Moc testów jest stosunkowo niska, zwłaszcza dla wartości p bliskich 0.9, co wynika z dużej niepewności przy małej liczbie obserwacji. Test dokładny wykazuje szybszy spadek mocy w miarę oddalania się p od 0.9, test asymptotyczny w tym przypadku

wykazuje mniejszy spadek mocy, co sprawia, że jest bardziej stabilny, - Moc testów rośnie w miarę zwiększania rozmiaru próby,

- W przypadku dużych prób oba testy wykazują bardzo wysoką moc, szczególnie dla wartości p znacznie różniących się od 0.9,
- Dla wartości p bliskich 0.9 (hipoteza zerowa), moc testów jest niższa, ponieważ trudno jest wykryć różnicę między hipotezą zerową a alternatywną, gdy wartości p są bardzo zbliżone do siebie,
- Dla wartości p oddalonych od 0.9, moc testów gwałtownie rośnie, co wskazuje na większą skuteczność testów w wykrywaniu różnic w takich przypadkach,